Nyt fra

Valby Lokalhistoriske Selskab og Arkiv

1989

Indhold:

VALBY LOKALHISTORISKE SELSKAB OG ARKIV

En ny forening	Side	3
Cand. mag. Knud A. Larsen in memoriam		4
Tingstenene		5
En Valbymaler		8
Trekronergade ved århundrede-skiftet		10
Valby lokalhistoriske selskskabs aktiviteter 1986-87-88		12
Nye bøger om Valby		14
Program for foråret 1989		16

Forsidebilledet: Trekroner Bryggeri på Trekronervej 1899. Bryggeriet opførtes 1898. I baggrunden skimtes Rosengården ved Rughavevej.

VALBY LOKALHISTORISKE SELSKAB OG ARKIV
...en ny forening.

Når dette tredie nr. af
"Nyt fra Valby lokalhistoriske Selskab og Arkiv"

ser lyset, er der sket meget siden forrige nr. udsendtes i 1986.

Selskabets aktiviteter har ligget på et endnu højere niveau end i de første 4 leveår.
En oversigt over aktiviteterne vil være at læse inde i bladet.
Arkivet har været og er inde i en hastig vækst. Antallet af modtagne gaver (små og store, mindre eller meget omfattende) har i de sidste 3 år været større end de første 4 år, og har i 1988 været større end i noget forgående år.
Hertil kommer, at fotosamlingen (fotos, dias og overheads) er meget omfattende og har kunnet udnyttes til udstillinger, undervisning og ved møder i andre foreninger.
Det er forhåbningen, at netop fotosamlingen i det kommende år vil kunne udvides med hel del hidtil ukendte billeder.

I begyndelsen af 1988 indgik Valby lokalhistoriske Selskab og Valby lokalhistoriske Arkiv, som fra starten blev drevet af:
Valby lokal-historiske selskab og Valby Lokalråd i fællesskab, aftale om, at der skulle dannes en forening:
VALBY LOKALHISTORISKE SELSKAB OG ARKIV, som udover at forsætte Valby
lokalhistoriske Selskabs virksomhed fremtidig skal drive arkivet.
Vedtægterne blev vedtaget på selskabets generalforsamling den 21. marts 1988 og godkendt af Valby Lokalråd den 19 september 1988.

Bestyrelsen for VALBY LOKALHISTORISKE SELSKAB OG ARKIV takker sine medlemmer og givere udenfor medlemskredsen for den overvældende interesse og støtte, som er vist hidtil, og håber på fortsat opslutning om arbejdet i det kommende år.

ASJ

CAND. MAG. KNUD A. LARSEN
In memoriam

Det var Knud A. Larsen, der opfordrede Karl-Erik Frandsen og undertegnede til sammen med ham at skrive bogen om Valby, der udkom i 1983, og det var på hans forslag, den kom til at hedde: "VALBY - NABO TIL KONGENS KØBENHAVN".
Han var medstifter af Valby lokalhistoriske Selskab, og det var derfor naturligt, at han fra begyndelsen indtrådte i dette selskabs styrelse, og blev indvalgt i styrelsen for Valby lokalhistoriske Arkiv.
Han gik så stille med sin store viden. Han pralede aldrig, men når man arbejdede sammen med ham, blev man hurtig klar over hans store arbejdsevne og iver efter at løse problemerne.
Han var en af dem, om hvis stil Piet Hein har sagt: "Den kunst at skrive får man aldrig lært, ifald det ikke falder en så svært, at pennen slæber sig så tungt afsted, at kun det væsentligste kommer med!"
Han var kort sagt solid og inspirerende at arbejde sammen med.

Efter afslutningen af Valbybogen kastede han sig over studiet af landsbyen Vigerslevs historie fra middelalderen til midten af forrige århundrede, et arbejde som desværre blev afbrudt, da han, knap 77 år gammel,
for sidste gang lukkede sine øjne den 24. august 1986.

Vi er mange, der nu må savne en god ven og kammerat.

ÆRET VÆRE HANS MINDE

Aa. H. Kampp

"TINGSTENENE"

- EN REST AF EN OLE RØMERS MILEHØJE ?

Af A. Steen Jensen

En del Valby-borgere har i de senere år funderet over og forspurgt hvorfra de såkaldte "tingsten" på det nuværende Valby Tingsted stammer, og hvornår det kan tænkes, at stenene er lagt på dette sted.
Spørgsmålene er nok ikke mulige at besvare særlig fyldestgørende, da der ikke synes at forligge egentlige vidnesbyrd herom.

Det er dog vigtigt at fastholde, at der aldrig har været et egentligt tingsted i Valby, og at navnet "Tingsted" og udtrykket "tingsten" synes opstået tidligst i slutningen af forrige århundrede.
Stenene og træet er der først klare vidnesbyrd om fra 1850'erne, hvormed ikke er sagt, at et solitært træ og stenene ikke har befundet sig ved eller nær stedet før den tid.

Det må nok antages, at Valbys bønder i fællesskabstiden har holdt deres "bystævne" på dette centrale sted, hvor der var kro fra omkring 1600. Herom vides, der dog intet bestemt.
Derimod drejede landevejen fra København til Køge i flere århundrede sydpå ved kroen, og da landevejen fra København til Roskilde fra 1622 til 1776 gik gennem Valbys hovedgade, har stedet været et af landets mest befærdede trafikknudepunkter.
Det er dette i forbindelse med et dokument fra 1699, der kan lede tanken hen på en mulig forklaring på "tingstenenes" oprindelse.
I anledning af at Kong Christian den Femte den 7 januar 1699 billigede salget af et nabohus til Valby kro til den daværende kroejer Johannes Rohde udstedtes den 1o. i samme måned et skøde, som nøje angiver kroejendommens nye skel. Som østligt skel angives et plankeværk på Køge Landevej (nuværende Skolegade), som løb, hvor den nuværende kantstensrække på den lige side af Skolegade løber.
Som sydligt skel angives et plankeværk i det skel, som i dag eksisterer mellem ejendommen Skolegade 2B og Biblioteksejendommen Skolegade 2C

I skødet angives endvidere, at sidstnævnte plankeværk løber "forbi Miilehøien".
Skødet oplyser altså at der ved Køge Landevej, nu Skolegade, ved det sted, hvor 25 år senere Rytterskolen opførtes, lå en Milehøj.

Det var netop i det sidste 10-år af 1600-tallet, at der i anledning af Ole Rømer's opmåling af de danske landeveje.
Langs disse placeredes milehøje, mile- og kilometerstenenes forgængere.
Afstanden fra Københavns Vesterport ad datidens landevej til Skolegade er lig med 1/2 mil, hvad der sandsynliggør en "milehøj" på stedet.

Denne milehøjs udseende kendes naturligvis ikke, men hvis den har lignet landes øvrige milehøje, har den ifølge beskrivelserne været baseret på en kreds af kampesten,(1 alen brede og så lange som muligt), med en jordhøj i midten og en sten eller en træpæl med angivelse af milehøjens afstand anbragt ved siden af.

Milepælene paa Sjælland. Samtidig Tegning.

Milehøjen kan antages sløjfet eller flyttet, da Rytterskolen opførtes ca. 1725 eller i hvertfald opmod 1776, da såvel Roskilde som Køge landeveje var ført uden om Valby.

På et kort med de nye planlagte landeveje fra 1765 kan man iøvrigt finde et 1/2-milemærke (muligvis en sten) nøjagtig hvor "tingstenene" i dag ligger. På samme kort er 1/4-milestenen ved Sorte Hest, 1/2-milestenen på Roskildevej og 3/4-milstenen ved Damhussøen på den "nye" Roskilde Landevej anbragt præcist, hvor de lå Generalstabens kort i midten af forrige århundrede, indtil kilometermålene indførtes.

Med landevejenes flytning mistede et 1/2-milemærke ved "tingstedet" naturligvis sin betydning, men når "tingstenene" er anbragt nøjagtigt samme sted, kan en sammenhæng næppe helt afvises.
Så måske kan "tingstenene" have deres oprindelse fra en af de "milehøje", som vor berømte landsmand, opdageren af lysets hastighed, Ole Rømer, har stået fadder til.

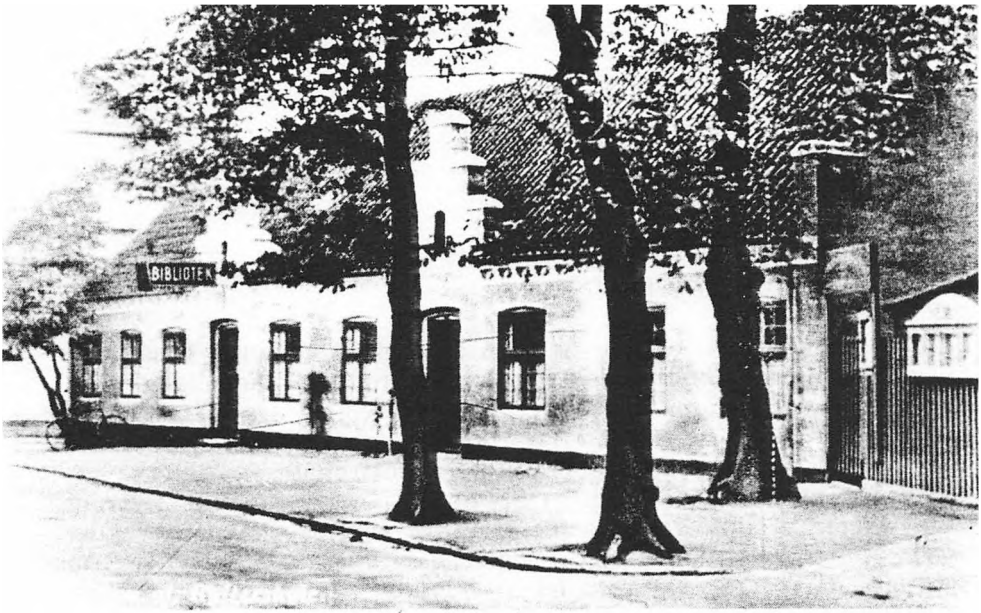

Skolegade ca. 1930.
Hvor trægruppen står, kan en "milehøj" have ligget.

FRISØR
NICK
FOR HAM OG HENDE

TOFTEGÅRDSPLADS 2
2500 VALBY

01 17 16 11

EN VALBY-MALER
ALBERT GOTTSCHALK 1867 - 1905

Af Hans-Otto Lindgreen

Valby har gennem tiderne haft en stor plads i mange kunstneres hjerte, det gælder både inden for litteraturen og billedkunsten.

En af dem, der i slutningen af forrige århundrede i høj grad tog Valby til sit hjerte, var maleren Albert Gottschalk.
Albert Gottschalk var født i Stege 1867, men familien flyttede som følge af faderens sygdom i 1878 til København. Her kom Albert Gottschalk kortvarigt i malerlære, men det viste sig hurtigt, at det ikke var den del af maleriet, der havde hans store interesse.

Da faderen var velhavende, faderen havde været købmand i Stege, gav moderen ham tilladelse til at gå på Akademiet 1882 - 83 og til undervisning hos Krøyer på kunstnerens studieskole i fem vintre. Det blev dog ikke den undervisning, der gav ham meget, men derimod det praktiske arbejde ude i "marken", hvor han selv kunne arbejde med farverne efter sit eget hoved.

En ting, der betød meget for ham i de år, var de lange ture, han foretog med kunsthistorikeren Karl Madsen i Københavns omegn. Disse ture gik ofte til Valby og Vigerslev, steder der lå tæt ved hans hjem på Platanvej.De samme områder skulle han foråret 1893 gennemvandre med vennen Johannes Jørgensen, da denne havde fået til opgave at beskrive disse for Galschiøt til det store pragtværk i tekst og billeder, "Danmark".

I denne periode, 1892-93-94, malede Albert Gottschalk en række billeder fra Valby. Blandt andet er et af hans mest kendte "Det gamle Hus i Valby", nemlig Valhøj. Samme motiv gentog han i et andet billede kort tid efter. I løbet af foråret malede han et par billeder til fra Valby, et par meget spændende gade- og husstudier.

Alt i alt malede Albert Gottschalk cirka tyve billeder fra Valby og Vigerslev. Billeder der i dag, udover den store kunstneriske oplevelser de giver os, også fortæller om landsbyen der er ved at blive opslugt af den voksende storby.

Billederne blev malet gennem hele hans korte livsforløb, men hovedparten stammer fra hans tidlige år. Gottschalk strejfede hele landet rundt til fods og på cykel, opsøgende de ydmyge steder, hvor han kunne være i fred og ro. Han nåede også at foretage to større rejser til Italien, en i 1896 og igen i 1904. Især fra den sidste kender vi en række spændende billeder.

Albert Gottschalk blev syg i 1905 og døde i begyndelsen af 1906. Han ligger begravet på Vestre Kirkegård, nær det Valby hvor der stadig var et motiv, han lige skulle have malet.

TREKRONERGADE VED ÅRHUNDREDSKIFTET

Af Kjeld W. Jeppesen

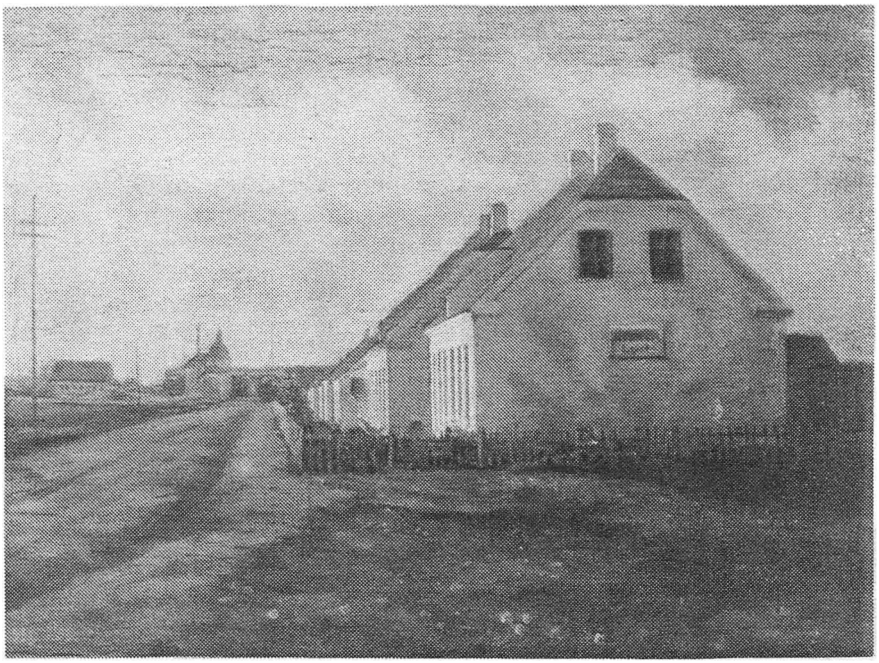

Ovenstående billede er en gengivelse af et maleri frå omkring århundredskiftet af Trekroners Vej (nuværende Trekronergade), som Valby lokalhstoriske Arkiv har modtaget som gave.
Allerede før Valbys indlemmelse i Københavns kommune i 1901 var udmatrikuleringen af Trekronergade og industrialiseringen af det sydlige Valby påbegyndt.
På billedet ses Trekronergade med den daværende bebyggelse fra hjørnet af Karensgade mod nord.

I højre side er Byggeforeningen "Venners Hjem"s huse opført. Foreningen stiftedes i 1898 og opbyggedes i de følgende år.
I venstre side ligger i ensom majestæt Trekroner Bryggeri, opført i 1898. Hvor "Kløverbladet" i dag ligger, er der bar mark.
I en notits i Valbybladet den 11. maj 1901 meddeles det, at de af apoteker Alfred Benzon på Trekronersvej ejede grunde i nær fremtid vil blive bebyggede, og i samme blad fra den 25. maj 1901 fortælles om grundstensnedlæggelse til 6 huse i byggeforeningen" Kløverbladet".
De nævnte huse er dem, som idag ligger på Trekronergade nr. 40 til nr. 50.

Både i 1909 som 1989 er
FAMILIE JOURNALEN bedst

har 1) Det største Billedstof
2) Det største Tekstindhold
3) Farvetryk som Udlandets bedste
4) 9 Blade forenede i et og
5) derfor noget for ethvert Familiemedlem. Koster
6) 10 Øre pr. Uge, 1 Kr. 25 Øre pr. Kvartal. Er
7) det bedste illustrerede Ugeblad
8) det anbefales derfor af over

250,000 Abonnenter

„Illustreret (Allers) Familie-Journal" kan bestilles paa alle Postkontorer, hos d'Hrr. Boghandlere, Efterleverere og Bladforhandlere.

Carl Allers Etablissement.
Kbh.-Valby.

SKJOLD BURNE

v/ MOGENS RØNNE

Valby Langgade 49 - 2500 Valby

Tlf. 01 - 16 03 88 . 01 - 16 00 85

SKJOLD BURNE

VALBY LOKALHISTORISKE SELSKAB'S AKTIVITETER
1986, 1987 OG 1988

11. februar 1986	Generalforsamling og efterfølgende møde, hvor Arild Fenris fortalte om sin opvækst i Trekronergade-kvarteret.
11. marts 1986	Besøg på Aller, hvor Michael Aller fortalte om virksomhedens historie og dens tilknytning til Valby.
8. april 1986	Besøg på Vigerslev Alle Skole med gennengang af skolens samling af malerier, ved medlemmer af skolens kunstudvalg.
28. maj 1986	Aftenvandring på Vestre Kirkegård med kirkegårdsleder Henning Madsen.
30. oktober 1986	Møde med Valby Asyl's bestyrelse om Asylets historie.
18. november 1986	Møde med ktch. K. Hjelmblink, der fortalte erindringer "Min barndoms veje".
10. december 1986	Hyggeaften med fremvisning af nye erhvervelser til arkivet.
24. februar 1987	Generalforsamling og efterfølgende møde med arkivar Birthe Hjorth om "Fastelavn på Amager".
8. april 1987	Besøg på Carlsberg Museum.
23. april-15. maj 1987	Fotoudstilling "Ålholm-kvarteret i billeder" i sparekassen Bikuben.
14. maj-20. juni 1987	Fotoudstilling "Det gamle Anneks-kvarter" i Valby Bibliotek.
29. maj 1987	Aftenvandring gennem "Solbjergs agre" i Søndermarken med professor, dr. phil. Axel Steensberg.

31. oktober 1987	Besøg på Bing & Grøndahl's Museum.
	....
13.-15 november 1987	Udstilling "Fra Flaskekroen til Ålekistehuset" i Vigerslev kirke.
	....
8. december 1987	Hyggemøde med fremvisning af nyerhvervelser til arkivet.
	....
9. februar 1988	Foredrag af Oline og Oscar Udsholt om "Brande i Valby og Vigerslev".
	....
2.-4. marts 1988	Udstilling i Timotheuskirken i samarbejde med F.D.F. K 23.
	....
21. marts 1988	Generalforsamling og møde om Kongens Enghave ved Richard Hans fra Lokalhistorisk Arkiv "Kongens Enghave".
	....
20. april 1988	"Glimt af den røde Byggeforenings historie" ved H.-O. Lindgreen og H.J. Lykkeboe.
	....
24. september 1988	Besøg på Brede-udstillingen "På Herrens Mark" med mag. art. Karin Kryger.
	....
12. oktober 1988	Besøg på Storm P. Museet under vejledning af museumschef Jens Bing.
	....
27. oktober 1988	Foredrag af arkivleder, cand. mag. J. Dieckmann Rasmussen om "Kongens Bønder i Valby og landboreformerne".
	....
30. oktober 1988	Udstilling i Valby Medborgerhus ved Valby grundejer forenings jubilæumsmesse.
	....
5. december 1988	Hyggemøde med fremlæggelse af erhvervelser til arkivet.

NYE BØGER OM VALBY

Af A. Steen Jensen

OMSVØB, udsendt af Colon Emballage a/s i anledning af 25 års jubilæet den 29 august 1988.
Jubilæumsskriftet indeholder en 2 siders artikel om den gamle jernbanestation i Valby. Efter jernbanens flytning i 1864 var stationsbygningen i 1880'erne sæde for produktion af "kruset papir", det som i dag hedder bølgelpap. Ingeniør Thv. Hansen opnåede her patent på sin bølgepapmaskine, den første i Europa, og sammen med fabrikant O.S. Andersen igangsatte han således den første bølgepapproduktion herhjemme.
Det er historien om et hidtil ukendt industrieventyr i Valby.
....

JENS NIELSEN - HENRETTET TYV OG BRANDSTIFTER,
Af Oline og Oscar Udsholt. Udgivet af Slægtshistorisk Forening, Vestsjælland, 1987. 132 sider. Pris:

En bog om Jens Nielsen, der i 1892 som den sidste her i landet blev henrettet, før dødsstraffens ophævelse. Handler om Jens Nielsens livsskæbne, men indbefatter en meget grundig dokumentation omkring den store gårdbrand i Valby i 1883, som påsattes af Jens Nielsen. Gennem politirapporter, brandfogedrapporter, vidneforklaringer og avisartikler giver bogen et billede af personer og brandberedskab i Valby i 1880'erne.
....

VALBY - BEVAR MIG VEL,
Af Peter Olesen og Peter Duelund Mortensen. Borgens Forlag 1988. Pris: 148.00

Et stærkt og engageret indlæg i debatten om bevaring af bygninger og bygningsmæssigt miljø i Valby med indgående beskrivelser og fine illustrationer af "Det gamle Valby", industrikvarterer og beboelseskvarterene. Ca. 400 billeder fra nutidens og tidligere tiders Valby i smukt udstyr.

Kig ind til SDS, når din bolig har nået overgangsalderen...

Er din bolig for gammel – eller måske for stor – er tiden sikkert inde til at sælge og købe noget andet.
Kig ind til SDS. Vi hjælper dig med at opstille et nyt budget, så du kan se, hvilken indflydelse salg og køb får på din økonomi – både før og efter skat. Så sikrer du dig mod ubehagelige overraskelser.

sds

Beatevej afdeling , Valby Langgade 106, 2500 tlf.: 31 469200
Valby afdeling , Valby Langgade 21 A, 2500 Valby tlf.: 31 469633

VALBY LOKALHISTORISKE SELSKAB OG ARKIV's

PROGRAM
FOR FORÅRSSÆSONEN 1989

Onsdag den 15 februar kl. 19.30
Museumsinspektør Bl Skaarup fra Københavns Bymuseum, fortæller om arkæologisk arbejde i København og om arkæologiske fund i Valby.

....

Torsdag den 9 marts kl. 19.30
Ordinær generalforsamling i Valby Medborgerhus. Efter generalforsamlingen vises en film om "Bondebyen i Lyngby".

....

Onsdag den 5 april kl. 19.30
Formanden for Vanløse lokalhistoriske Forening, Sv. Krøjgaard, fortæller om "Damhussøens historie".

....

Torsdag den 25 maj kl.19.30
Besøg på Gl. Carlsberg Museum.
Tilmelding på telefon 31-16 46 75 og 31-17 11 51.

....

VALBY LOKALHISTORISKE SELSKAB & ARKIV's adresse:
A. Steen Jensen, Monrads Alle 24, 2500 Valby
Telefon 31-16 46 75.

....

VALBY LOKALHISTORISKE SELSKAB OG ARKIV's

BESTYRELSE
1988-1989

FORMAND:
A. Steen Jensen, Monrads Alle 24.
NÆSTFORMAND:
Kjeld W. Jeppesen, Trekronergade 103.
KASSERER:
Hans-Jørgen Lykkeboe, J.P.E. Hartmanns Alle 26.
SEKRETÆR:
Hans-Otto Lindgreen, J.P.E. Hartmanns alle 65.
Børge Andersen, Valby Kirkevej 10.
Bente Frost, J.P.E Hartmanns Alle 8.
Børge A. Hansen, Strindbergsvej 102.
Aage H. Kampp, Cæciliavej 50.

....